

Lagenbenadering

De Rietlanden

Lagenbenadering

Aveco de Bondt BV

Holten - Amstelveen - Breda - Eindhoven - Nieuwegein

Postbus 64, 7450 AB Holten

T +31 88 004 82 12

info@avecodebondt.nl

avecodebondt.nl

project De Rietlanden, Drimmelen
projectnummer 221510
projectleider André de Wilde

datum 15 augustus 2024
referentie 221510_AdB_LGB_0001_v1.0

opdrachtgever Hudeko B.V.
postadres Postbus 497
4900 AL OOSTERHOUT NB
contactpersoon

status Definitief
versie 4.0
fase Vaststelling
auteur Janne Fuchs

paraaf
gecontroleerd Toby van Baast MSc

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
2	De ondergrond	3
2.1	Geomorfologie en ontstaansgeschiedenis van het landschap	3
2.2	Hoogteligging	5
2.3	Bodemopbouw	5
2.4	Archeologie en cultuurhistorie	6
2.5	Afweging De Rietlanden	9
3	De netwerklaag	11
3.1	Oppervlaktewater	11
3.2	Ecologisch netwerk	11
3.3	Verkeersnetwerk	12
3.4	Afweging De Rietlanden	13
4	De occupatielaag	15
4.1	Cultuurhistorische- en landschappelijke waarden	15
4.2	Omvang van de functie en de bebouwing	16
4.3	Effect op bestaande functies	17
4.4	Overige effecten	18
5	Conclusie en afweging	19
5.1	Identiteit van Drimmelen	19
5.2	Toekomstige opgaven	19
5.3	Ontwikkeling De Rietlanden	19

1 Inleiding

De gemeente Drimmelen is al geruime tijd op zoek naar een geschikte uitbreidingslocatie van de kern Drimmelen. Aan de zuidoostzijde van de jachthaven in Drimmelen ligt een braakliggend terrein. Vanuit oude plannen voor nieuwbouwontwikkelingen in de jachthaven heeft dit de naam 'de Rietlanden' gekregen. Momenteel ligt er een plan om op dit braakliggend terrein woningbouw te realiseren. Met een diversiteit aan woningen moet het plan de gelegenheid bieden aan starters op de woningmarkt om in hun eigen gemeente te blijven wonen. In het plan wordt wonen verweven met waterrecreatie, natuurbeleving en toerisme. Want ook de realisatie van een hotel is onderdeel van het plan.

De lagenbenadering is een toetsingskader vanuit de Omgevingsverordening Noord-Brabant (artikel 5.9) dat dient als een hulpmiddel om de effecten van een ontwikkeling (in de lagen) in beeld te brengen.

Artikel 5.9 Toepassing van de lagenbenadering

Lid 1

Het toepassen van de lagenbenadering biedt inzicht in:

- a. *welke effecten een ontwikkeling heeft op de lagen afzonderlijk, de lagen in onderlinge wisselwerking met elkaar en het actief benutten van de factor tijd; en*
- b. *hoe negatieve effecten worden voorkomen.*

Lid 2

Voor de toepassing van het eerste lid worden de volgende lagen onderscheiden:

- a. *de ondergrond, zoals het bodem- en watersysteem, aardkundige- en archeologische waarden;*
- b. *de netwerklaag, zoals natuurnetwerk, energienetwerk, infrastructuur inclusief waterwegen, en een goede, multimodale afwikkeling van het personen- en goederenvervoer; en*
- c. *de bovenste laag, zoals cultuurhistorische- en landschappelijke waarden, de omvang van de functie en de bebouwing, de effecten op bestaande en toekomstige functies, de effecten op lucht, milieu, veiligheid en een gezonde leefomgeving.*

Lid 3

Bij het actief benutten van de factor tijd wordt rekening gehouden met de herkomstwaarde van de lagen, het verleden, de onomkeerbaarheid van optredende effecten op de lagen door de gewenste ontwikkeling en de toekomstwaarde van de ontwikkeling vanuit het perspectief van duurzaamheid en toekomstbestendigheid.

De lagenbenadering wordt toegepast op de schaal van de gehele kern Drimmelen en het omliggende landschap. Bij een lagenbenadering wordt de onderlinge samenhang tussen verschillende gebiedscomponenten bekeken aan de hand van drie verschillende lagen (zie figuur 1).

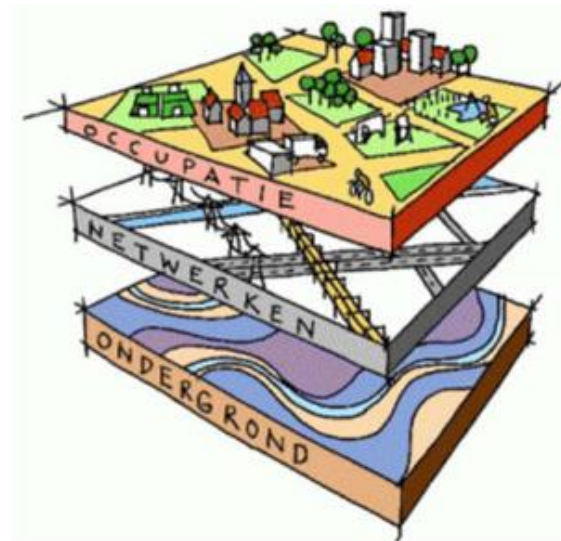
Laag 1: de landschappelijke onderlegger, ook wel de ondergrondlaag genoemd. Het gaat hierbij om de natuurlijke processen die de basis hebben gevormd voor menselijke ontwikkeling in het gebied. Ook gaat het in op het historisch landgebruik.

Laag 2: De (ecologische) infrastructuur, ook wel de netwerklaag genoemd. In deze laag worden de belangrijkste schakels tussen het gebied en de omgeving bekeken, die bepaald gebruik van het gebied mogelijk maken. Het gaat in dit geval om het verkeersnetwerk en het ecologische netwerk.

Laag 3: Het grondgebruik en de belangrijkste functies, ook wel de occupatielaag genoemd.

In een lagenbenadering gaat het niet alleen om de effecten van nu, maar ook op effecten in de toekomst. Past de realisatie van een woonwijk en een hotel binnen de gewenste ontwikkelrichting van Drimmelen? Ook wordt de onomkeerbaarheid van de plannen bekeken. Als blijkt dat een plan een onomkeerbaar negatief effect heeft op de omgeving, is dat een reden om het plan aan te passen of af te wijzen.

Figuur 1: Visualisatie van de drie lagen: ondergrond-, netwerk- en occupatielaag

2 De ondergrond

De ondergrond van een gebied kent een lange ontstaansgeschiedenis en is een direct resultaat van landschappelijke (historische) ontwikkelingen die al lange tijd aan de gang zijn. De ondergrond is van groot belang voor de functies die in een gebied wel of juist niet mogelijk zijn, en is daarom essentieel om ook de bovenliggende lagen te kunnen begrijpen en verklaren.

Reliëf, hoogteligging en vochtigheid zijn cruciale componenten die de basis vormen van een gebied. Samen bepalen zij in grote mate de waterhuishouding en daarmee het (historisch) grondgebruik. Deze historisch geografische kennis is nodig om inzicht te krijgen in de ontginnings- en bewoningsgeschiedenis en geeft inzicht in de bodemgesteldheid.

De componenten die hierin aan bod komen zijn

- geomorfologie en ontstaansgeschiedenis van het landschap;
- de hoogteligging en maaiveldhoogte;
- de bodemopbouw;
- het historische grondgebruik (cultuurhistorie en archeologie).

2.1 Geomorfologie en ontstaansgeschiedenis van het landschap

De basis van het rivierenlandschap van Drimmelen is gelegd in de laatste ijstijd, het Weichselien. Nederland was toen niet bedekt met ijs, maar was een toendravlake waar wind en water vrij spel hadden. In natte perioden, waarbij grote hoeveelheden smeltwater richting de, toen nog veel westelijker liggende, zee werden gevoerd, vormde zich in West-Nederland een uitgestrekte Rijn-Maas delta (figuur 2). Het landschap was weids en slechts begroeid met grassen, mossen en kleine struiken.

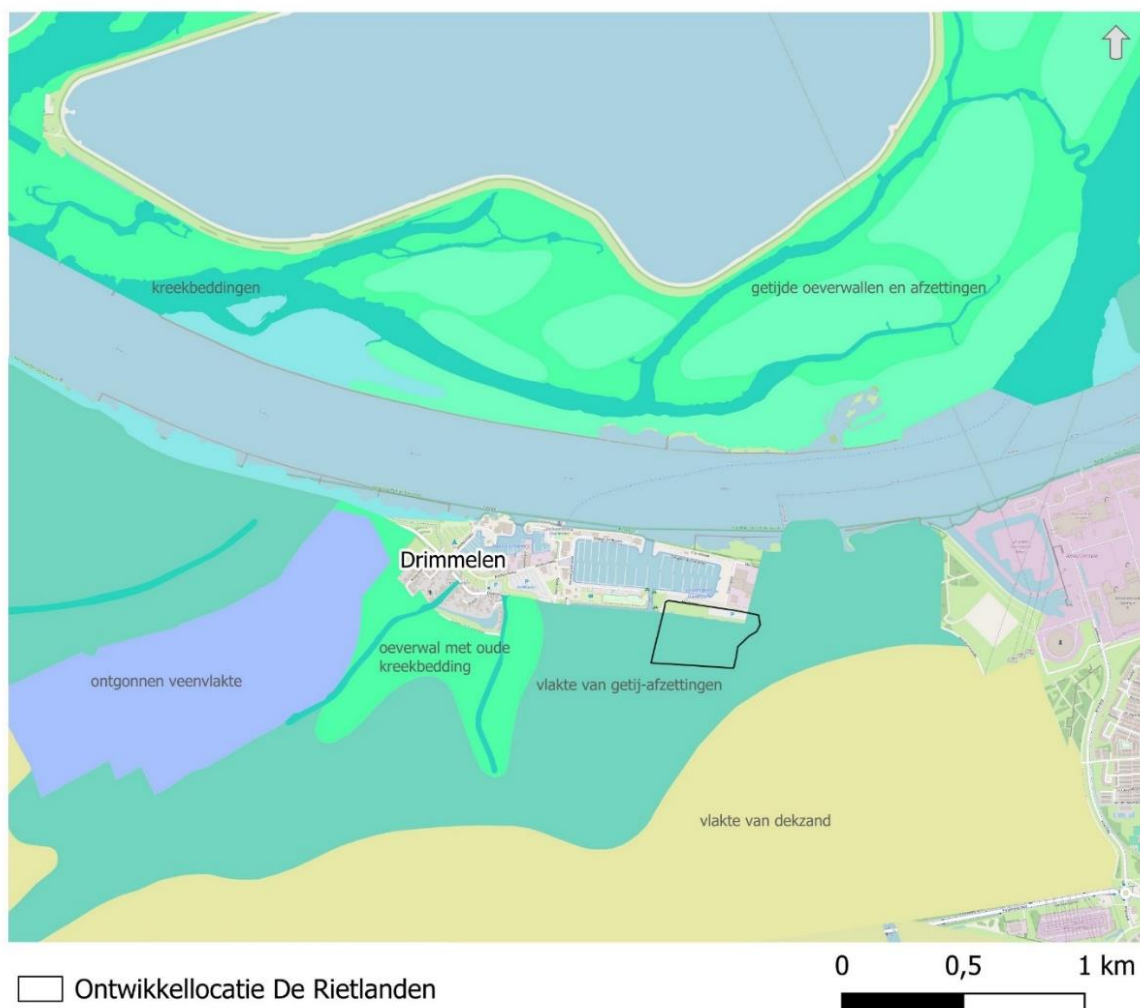
Figuur 2: De delta van de MacKenzie River in Canada is in landschappelijk opzicht vergelijkbaar met de Rijn-Maasdelta in de laatste ijstijd. (Getty Images)

In de droge periodes viel deze zandige rivierbedding grotendeels droog, waarbij de wind hier zogenaamde rivierduinen, ook wel donken genoemd, van blies. Ook in latere perioden zijn een aantal van deze rivierduinen altijd boven het landschap blijven uitsteken, terug te zien in de plaatsnamen Raamsdonk en Geertruidenberg.¹

In het Holoceen (ca. 10.000 v. Chr. tot nu) werd het klimaat warmer en veranderde daarmee het landschap. Door het smelten van de ijskappen steeg de zeespiegel en vormde de Noordzee. Het stijgen van de Noordzee had directe invloed op de afwatering van de rivieren in Nederland. De Noordzee steeg en het getij kreeg steeds meer invloed op de afvoer van de rivieren. Het geringe verhang van de rivieren in met name het westen van Nederland zorgde voor een lage stroomsnelheid en de rivieren traden frequent buiten hun oevers.

Door de vele overstromingen ontstonden langs de rivier smalle oeverwallen met daarachter uitgestrekte komgebieden. In deze komgebieden werd door de rivier klei afgezet (zie figuur 3). Het stilstaande water leidde hier ook tot veenvorming waardoor grote veenmoerassen ontstonden. Regelmatig brak de rivier door de oeverwallen heen, waardoor ook in de komgebieden talrijke smalle geulen liepen. Vanuit deze talloze getijdengeulen kon de zee snel landinwaarts stromen waarbij zand en klei wordt afgezet. Zo ontstaan slikken, geulen en krekken begroeid met rietvelden en oobossen.

Figuur 3: Geomorfologische kaart van de omgeving Drimmelen met de belangrijkste geomorfologische eenheden.

¹ Landschapsbiografie NLDelta

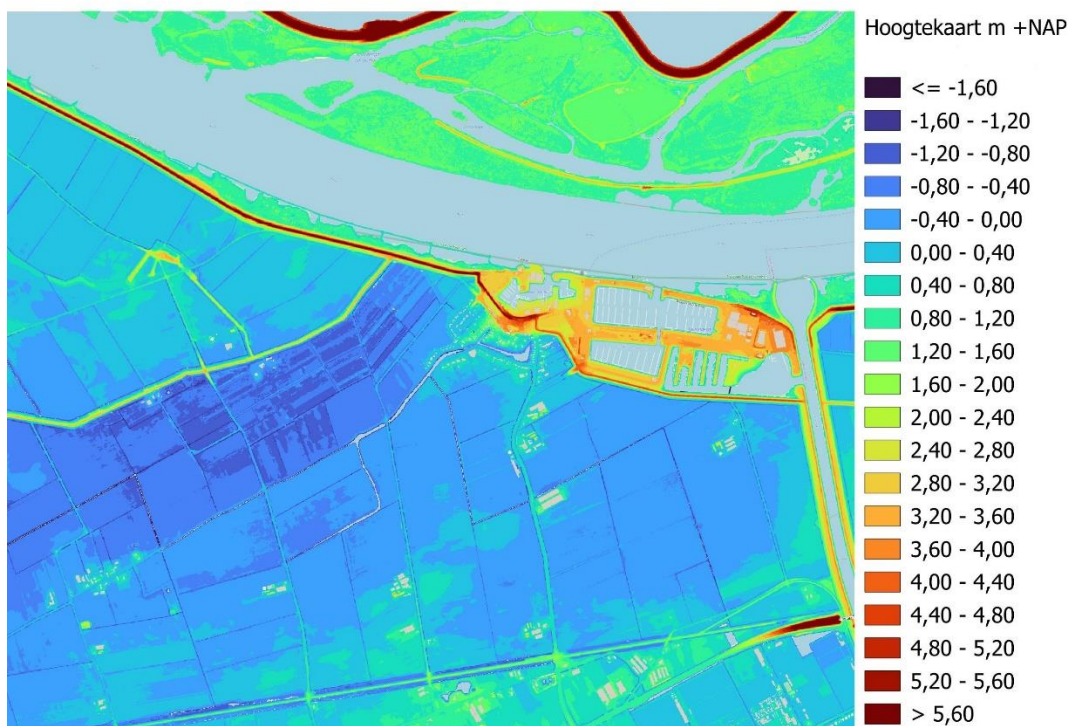

In de omgeving van Drimmelen is dit karakteristieke landschap goed te zien. De huidige kern van Drimmelen bevindt zich op een oeverwal met twee kreekbeddingen. Waarschijnlijk heeft de oorspronkelijke kern van Drimmelen hier ook in de buurt gelegen. Het omliggende landschap is een oud komgebied met vlakten van getijafzettingen (klei) en (inmiddels ontgonnen) veenvlakten. Aan de noordzijde van de Amer, in de Biesbosch, is het natuurlijke landschap nog beter te herkennen. Hier zijn de kreekbeddingen met de daaromheen de oeverwallen en getijdeafzettingen duidelijk zichtbaar op de geomorfologische kaart (figuur 3).

2.2 Hoogteligging

Van oorsprong worden de grootste hoogteverschillen in het landschap rondom Drimmelen bepaald door de oeverwallen, kreken en komgebieden. Op de hoogtekaart (figuur 4) is de oeverwal ten zuiden van Drimmelen dan ook nog te herkennen aan een hoogteverschil in het landschap van ca. 0,4 – 0,8m met het omliggende land. Het laagst liggende land in de directe omgeving van het dorp is het voormalig veengebied in het westen.

Aan de hoogtekaart is meteen te zien dat de voornaamste hoogteverschillen tegenwoordig niet meer komen van natuurlijke processen, maar van menselijke maatregelen. Met name de dijken vormen hoge linten door het landschap en ook het hele achterdijkse gebied van de jachthaven is flink opgehoogd. Bij de aanleg van de dijken werden de buitendijkse getijafzettingen in gebruik als uiterwaard, een gebied wat bij een hoge rivierwaterstand kan overstromen.

Figuur 4: Hoogtekaart van de omgeving van Drimmelen

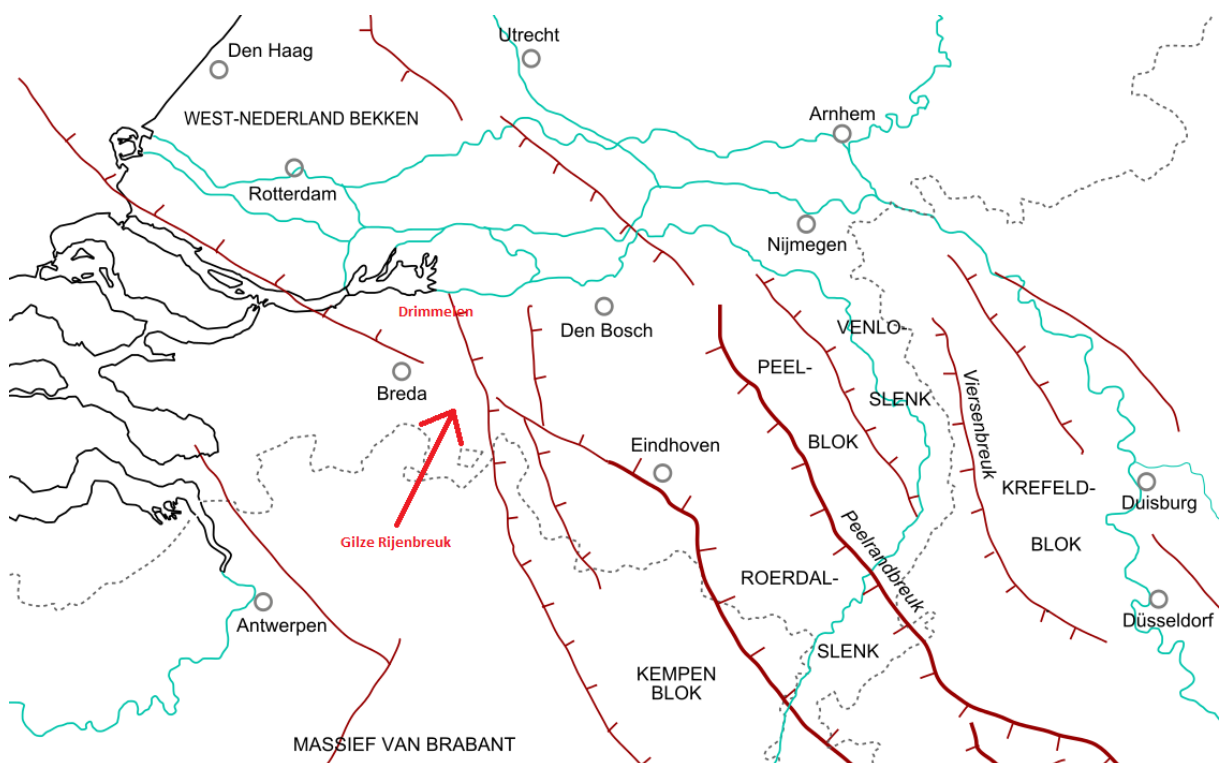
2.3 Bodemopbouw

Door de ontstaansgeschiedenis van het landschap kent het gebied drie meest voorkomende bodemtypen: zandachtige bodemsoorten, kleiige bodemsoorten en venige bodemsoorten. De zandachtige bodemsoorten vinden hun oorsprong in het Weichselien, toen grote hoeveelheden dekzanden over Nederland verspreid werden. Op veel plekken komt dit bodemtype nog aan de oppervlakte, als onder andere veldpodzolgronden en lichte zavelgronden. De kleiige bodemtypen zijn ontwikkeld vanuit de rivierklei die bij overstromingen werd afgezet. Deze bodemtypen bevinden zich veelal direct langs de rivier en de oude kreekbeddingen.

De venige en moerige gronden zijn bodemtypen die zijn ontstaan op plekken waar vroegere veenvorming plaatsvond. Deze veenmoerassen zijn inmiddels verdwenen, maar de bodems hebben nog steeds een hoog organisch gehalte. Uit boorprofielen die zijn uitgevoerd nabij het ontwikkelgebied van De Rietlanden blijkt dat de bodem tot minimaal drie meter onder maaiveld bestaat uit siltig zand met sporen van klei en veen.²

In de nabije omgeving van de Rietlanden ligt een aardkundig waardevol object: de Gilze-Rijen breuk (figuur 5). Dit is een actieve breuk in los gesteente waarbij een duidelijke wisselwerking tussen water en vegetatie bestaat. In de provincie Noord-Brabant bevinden zich naast deze breuk verschillende andere breuken, met name in de omgeving van Uden. Op deze breuken ontstaan soms wijstgronden, een op Europees niveau erg waardevol gebiedstype. Dit is een bijzonder fenomeen dat alleen onder heel specifieke omstandigheden voorkomt. Bij wijstgronden zijn de hoger gelegen gronden over het algemeen natter dan de lager gelegen gronden. Dit komt doordat het water niet goed door de bodemlagen heen kan komen en dus opkomt als kwel. Om negatieve effecten op de aardkundige en hydrologische waarden te voorkomen is getoetst waar de Gilze-Rijen breuk zich bevindt ten opzichte van het plangebied De Rietlanden. Hieruit blijkt dat de breuk zich buiten het plangebied bevindt. Op de hoogtekaart zijn ter hoogte van de breuk geen hoogteverschillen zichtbaar. Van de kenmerken van wijstgronden is op deze locatie in de directe omgeving ook geen sprake.

Figuur 5: Gilze Rijenbreuk

2.4 Archeologie en cultuurhistorie

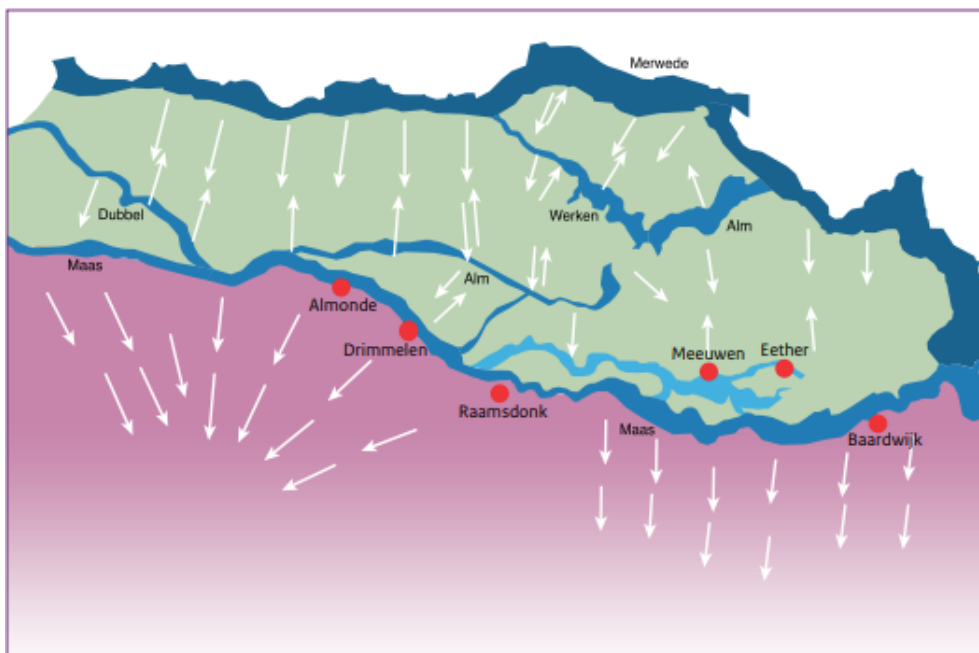
De vroegste bewoners van het gebied vestigden zich op de oude oeverwallen en rivierduinen (donken). Dit waren vruchtbare vestigingsplekken die door hun verhoogde ligging toch enige bescherming boden tegen het water. Archeologische vondsten wijzen uit dat donken in het gebied al bewoond worden sinds de steentijd. Vanaf de

² Actualiserend bodemonderzoek en verkennend waterbodemonderzoek Marinaweg te Drimmelen, Lycens, 2022.

Bronstijd worden ook stroomgordels en oeverwallen bewoond. De oeverwal ten zuiden van Drimmelen is dan ook aangemerkt als met een middelhoge archeologische verwachtingswaarde. Het gebied van De Rietlanden heeft daarentegen een lage archeologische verwachtingswaarde.³ Dit was een rivieroverstromingsvlakte en daardoor niet geschikt voor historische bewoning.

Vanaf ca. 1500 v. Chr. was bijna de gehele kustlijn van Zuid-Holland gesloten. In vrijwel alle laaggelegen gebieden in het achterland ontwikkelde zich veenmoeras. Op de oeverwallen en donken konden veeteelt en akkerbouw zich langzaam uitbreiden. In de Romeinse Tijd was het gebied dichter bevolkt geraakt en stimuleerden nieuwe technieken tot een voorzichtige ontwatering van het veen. Door de inklinking die daar echter mee gepaard ging, sloeg het water echter hard terug. Ontgonnen gebieden liepen in de vroege middeleeuwen opnieuw onder water en ook op de oeverwallen moest men zich door ophoging van hun woonplaatsen extra beschermen tegen het water.

Vanaf de 11^e eeuw werd onder leiding van de bisschop van Utrecht een begin gemaakt met een grootschalige ontginning van het veengebied. De bewoonde oeverwallen en donken vormden de basis van de ontginningen. Ook Drimmelen was zo'n ontginningsbasis. In eerste instantie werden de ontgonnen gebieden gebruikt voor akkerbouw, maar door bodemdaling werden deze gebieden uiteindelijk ook te nat en schoof de bewoning steeds zuidelijker het veengebied in (figuur 6).

Figuur 6: veenontginningsrichting in de 11e eeuw (Landschapsbiografie NLDelta)

Op 19 november 1421 vond één van de grootste watersnoodrampen in de geschiedenis van Nederland plaats: de St. Elizabethsvloed. De St. Elizabethsvloed heeft een grote impact gehad op het landschap. Bestaande dorpen en structuren werden verlaten, waaronder het oorspronkelijke Drimmelen. Een stuk verder landinwaarts ontstond een nieuwe nederzetting dat ook Drimmelen werd genoemd, het huidige Oud-Drimmelen.

In 1645 kwam de Emiliapolder ten noorden van Oud-Drimmelen tot stand. Nieuw-Drimmelen (het huidige Drimmelen) ontstond hier aan de spuisluis bij de Amer, waarschijnlijk nabij de eerder weggevaagde nederzetting. Deze had een gunstige ligging ten opzichte van het waterverkeer van en naar Holland. Vissers en schippers vestigden zich hier op de nieuwe plek langs de dijk en de sluis. Boeren en landarbeiders bleven in eerste instantie

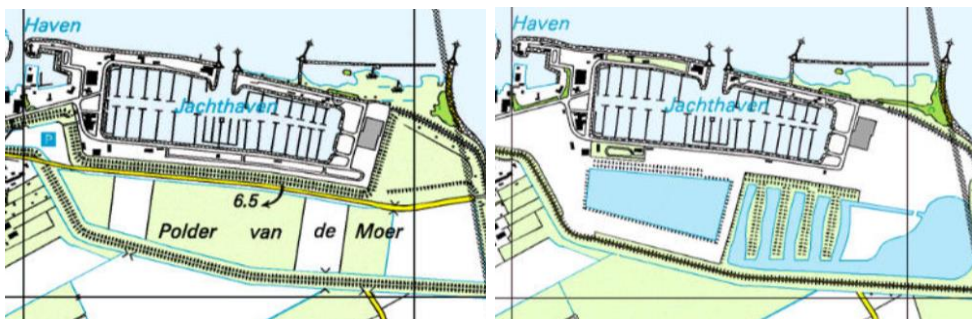
³ Archeologische beleidskaart Drimmelen, 2011

2.5 Afweging De Rietlanden

Landschap en bodem

Kijkend naar de ontstaansgeschiedenis van De Rietlanden behoort het gebied tot de uiterwaarden van de Amer. De landschappelijke waarden die horen bij uiterwaarden zijn met name open en grasrijke gebieden. Vaak hadden deze een agrarische functie als hooiland. In het geval van De Rietlanden zijn deze klassieke landschapswaarden aangetast in 2004, toen het recreatieterrein werd gerealiseerd zoals dat er nu nog steeds ligt. Het gebied is weliswaar nog steeds open en begroeid met gras, maar de karakteristieke landschappelijke opbouw is verdwenen (figuur 8). Tegenwoordig valt het onder de jachthaven/stedelijk gebied. Realisatie van het plan De Rietlanden zal dus ook geen verdere afbreuk doen aan de karakteristieke landschapswaarden.

Figuur 8: landschappelijke verandering van het gebied De Rietlanden begin 2000. Situatie voor (links) en situatie na (rechts). Bron: topotijdreis.nl

De effecten van realisatie van woningbouw en een hotel in De Rietlanden zal weinig impact hebben op de bodemopbouw en kwaliteit. De functie wonen is een schone functie met een lage impact op het milieu. Dus mocht de woningbouw in het gebied ooit weer teruggedraaid worden, dan zullen de effecten op de bodem naar verwachting niet onomkeerbaar zijn.

Archeologie

Omdat het gebied landschappelijk gezien een rivierafzettingsgebied is, was het niet geschikt als historische woonplaats. De archeologische verwachtingswaarde wordt dan ook aangeduid als 'laag'. Realisatie van de bouwplannen zal naar verwachting dan ook weinig impact hebben op archeologische waarden in het gebied.

3 De netwerklaag

Bovenop de ondergrondlaag bevindt zich de zogenaamde netwerklaag. In deze laag bevinden zich de connecties van het gebied met andere gebieden, deze kennen over het algemeen lange aanlooptijden. Deze netwerken vormen een belangrijke voorwaarde voor de dynamiek met de omgeving. Het meest in het oog springende netwerk waar Drimmelen en De Rietlanden onderdeel van zijn, is het netwerk van rivieren dat is verbonden aan de Amer. Daarnaast brengt deze paragraaf ook het ecologisch netwerk en het verkeersnetwerk in beeld.

3.1 Oppervlaktewater

De relatie met het rivierwater is een rode draad geweest in de hele geschiedenis van Drimmelen. Het gebied bevindt zich aan de Amer, het verlengde van de Maas en de Bergsche Maas. De Amer zelf begint bij Geertruidenberg en mondt uit in het Hollands Diep. Maar via de verbindingen met andere waterlopen is het riviernetwerk veel groter. Het vormt een belangrijk netwerk met gebieden bovenstrooms en benedenstrooms. Maatregelen in (het stroomgebied van) de rivier hebben impact op de andere gebieden in dit netwerk. Bij deze maatregelen moet dus goed afgewogen worden of deze geen negatieve impact hebben op andere gebieden, zoals het waterbergend of waterafvoerend vermogen van de rivier.

De Standhazensedijk is de primaire waterkering voor de dorpskern Drimmelen. Het gebied van De Rietlanden bevindt zich buitendijks. In het historisch landgebruik hebben deze buitendijkse gebieden een belangrijke functie in de waterafvoer. In tijden van piekafvoer kunnen de uiterwaarden worden overstroomd om het water ruimte te bieden. Dat is de reden dat veel uiterwaarden in gebruik zijn als grasland of natuur. Toen bij Drimmelen de nieuwe jachthaven werd aangelegd veranderde deze functie. Het gebied kreeg een recreatieve functie en werd verhoogd, zodat het niet meer zo snel zou overstromen.

Deze verhoging heeft er toe geleid dat dit deel van het buitendijks gebied geen stroomvoerend regime meer heeft.⁴ Waterafvoer is dus niet meer de primaire functie van het gebied. Dat betekent dat andere functies in dit gebied worden toegestaan, zoals woningbouw en recreatie.

3.2 Ecologisch netwerk

Met de Biesbosch en het slikken-geulen landschap van de riviergetijdgebieden ligt Drimmelen, en daarmee De Rietlanden, op een locatie langs het ecologisch netwerk.

Natura 2000 gebied

De Biesbosch is een Natura-2000 gebied en begint al aan de zuidoevers van de Amer. Het ligt daarmee hemelsbreed 200 meter van De Rietlanden af. De Biesbosch was ooit een polder, maar is na de St. Elizabethsvloed van 1421 veranderd in een binnenzee. Het heeft daarmee naast een ecologische waarde ook een grote cultuur- en landschapshistorische waarde, omdat het een beeld geeft van het ontstaan en de ontwikkeling van het gehele getijderivierengebied.

De Biesbosch is van oudsher een grienden en rietmoeras onder invloed van de zoetwatergetijdewerking. Omdat de Biesbosch een groot natuurgebied is, hebben de natuurcorridors van en naar het gebied een belangrijke functie in de migratie van soorten en het uitbreiden van leefgebieden.

NatuurNetwerk Brabant

Juist om deze natuurcorridors ook te stimuleren, bevinden zich naast het Natura-2000 gebied van de Biesbosch ook verschillende NNN (Natuurnetwerk Nederland) gebieden rondom Drimmelen. Het NNN is een door heel Nederland opgezet plan om de biodiversiteit ten gunste te komen. De gebieden fungeren daarbij als corridors en

⁴ Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2020. Kaarten bij Beleidsregels Grote rivieren, kaartblad 036.

stapstenen voor de genetische uitwisseling van soorten. Het NNN is in de provincie Noord-Brabant ondergebracht in het Natuurnetwerk Brabant (NNB).

In het zuiden grenst het plangebied van De Rietlanden aan een tot het NNB behorende bloemdijk. Deze bloemdijk verbindt het NNB-gebied rondom de Amertak met het gebied van De Grienden in het westen van Drimmelen. Het dijktaalud loopt aan de noordzijde van de dijk het plangebied binnen. Deze zijde van de dijk zal onaangetast blijven na uitvoering van de plannen van De Rietlanden.

Figuur 9: Natura-2000 en NNB gebieden rondom Drimmelen

3.3 Verkeersnetwerk

Van oudsher vormt de rivier de belangrijkste verkeersader voor Drimmelen. Aan de relatief grote (jacht)haven is te zien dat verkeer op het water nog steeds een belangrijke rol speelt. Waar dit vroeger meer voor handel en industrie was, speelt tegenwoordig recreatie hierin de grootste rol.

Vanaf de bedijking en de ontginningen van het achterland is ook het wegennetwerk een steeds belangrijkere rol gaan spelen. De belangrijkste toegangswegen zijn de Sluizeweg en de wegen die oost-west langs de dijken liepen (huidige Ruilverkavelingsweg en de Standhazensdijk).

Daarnaast is ook binnen het dorp Drimmelen de 18^e-eeuwse stratenstructuur nog goed herkenbaar. Deze historische wegenstructuur bestaat uit de (smalle) Batterij en de Dorpsstraat die de oude verbindingroute vormen tussen Hooge Zwaluwe en Geertruidenberg. Loodrecht hierop zijn twee aftakkingen aanwezig, de Herengracht/Vaartkant en de Stationsweg. De Herengracht was een turfvaart en afwateringskanaal langs de Breede Vaart in de richting van Oud-Drimmelen. Omdat de historische wegenstructuur en de daaraan gesitueerde lintbebouwing grotendeels nog intact zijn, is een groot deel van de dorpskern van Drimmelen in 1990 aangewezen als beschermd dorpsgezicht.

De ontsluiting van De Rietlanden zal met name plaatsvinden met de Sluizeweg, de Marinaweg en de Stationsweg.

3.4 Afweging De Rietlanden

Waterafvoer- en berging

Het gebied van De Rietlanden heeft geen primaire functie meer voor waterafvoer en waterberging tijdens piekafvoeren van de rivier, de Amer. Dat geeft het gebied mogelijkheden voor ander functiegebruik, zoals woningbouw. De ontwikkeling van het plan De Rietlanden behoeft daarom ook geen specifieke eisen te hebben ten aanzien van het waterbergend vermogen van het gebied. Mede door de ligging (achter een kade) is er geen significant effect op de berging en doorstroming van het oppervlaktewater.

Ecologie

Het ontwikkelgebied van De Rietlanden ligt buiten de verkeerscorridors van het NNB, maar de afstand is klein. Ook Natura-2000 gebied De Biesbosch bevindt zich op slechts 200m afstand. De realisatie van het plan De Rietlanden mag geen negatieve effecten hebben op deze ecologische zones. In 2022 is een natuurtoets Wet Natuurbescherming (inmiddels overgegaan in de Omgevingswet) van het plangebied De Rietlanden uitgevoerd. Hieruit blijkt dat ten aanzien van de beschermde soorten in het Natura-2000 gebied en in het Natuurnetwerk-Brabant geen nadelige effecten te verwachten zijn. Wel moet er aanvullend onderzoek worden uitgevoerd naar de rugstreeppad, de noordse woelmuis, de waterspitsmuis, de bever en kleine marterachtigen. Ook moeten de werkzaamheden uitgevoerd worden binnen de ecologische werkprotocollen voor vissen en libellen.

Verkeer

De uitvoering van het plan De Rietlanden blijft binnen de mogelijkheden van de verkeerssituatie. De belangrijkste verkeersverbindingen richting het gebied (de Marinaweg, de Sluizeweg en de Stationsweg) zijn al aanwezig. De wegen zullen weliswaar drukker worden, maar uit onderzoek blijkt dat een verhoogde verkeersstroom binnen de verkeerscapaciteit van de bestaande wegen blijft.⁵

⁵ Verkeerskundig onderzoek (bijlage 2 bestemmingsplan De Rietlanden)

4 De occupatielaag

De ondergrond en de netwerken bieden de kaders voor het grondgebruik. Vanwege de aard van de ontwikkelplannen van De Rietlanden zal in deze paragraaf vooral worden ingegaan op de stedelijke uitbreiding. Maar ook recreatie en de agrarische sector krijgen hier een plek, omdat ook dit belangrijke gebruiksfuncties zijn van het gebied.

4.1 Cultuurhistorische- en landschappelijke waarden

De dorpskern van Drimmelen is na de Tweede Wereldoorlog nauwelijks gegroeid. Alleen aan de westzijde heeft kleinschalige uitbreiding plaatsgevonden (de Kuipershoek) en er zijn kleine woonhofjes gerealiseerd op inbreidingslocaties, zoals de Boomgaard.

Het merendeel van de bebouwing in Drimmelen kwam na 1800 tot stand. De kwaliteit van dit bebouwingsbeeld is redelijk gaaf bewaard gebleven. Drimmelen kent een rijksbeschermd dorpsgezicht, die betreft de ten zuiden van en deels evenwijdig aan de Amer gesitueerde oost-west georiënteerde lintbebouwing rond de Batterij, Dorpsstraat en met een zuidelijke uitstulping rond de Herengracht. Aan de noordzijde, langs de Amer, is de bebouwing sterk gewijzigd als gevolg van het aanleggen van de grootschalige jachthavens voor de pleziervaart. Het oude havengebied, dat het gehele noordelijke deel van de kern beslaat, heeft een bebouwing met enkele werkplaatsen voor ambacht en nijverheid, winkels, horeca en enkele arbeiderswoningen en wordt gezien als beeldbepalend.⁶

Voor wat betreft cultuurhistorie dienen op basis van onder andere de provinciale cultuurhistorische waardenkaart, de cultuurhistorische waarde van de gebouwen en de omgeving inzichtelijk te worden gemaakt. Het plangebied is op de cultuurhistorische waardenkaart gelegen binnen het historische landschap 'de Biesbosch'. De Biesbosch is een uniek gebied met geulen, kreken, platen, gorzen en grote en kleine polders. Naast landbouwgronden komen er uitgestrekte rietvelden, broekbossen, grienden en natte graslanden voor. De Biesbosch is een gebied waar de jonge bedijkingsgeschiedenis prachtig in het landschap kan worden afgelezen.

De ontwikkelingsstrategie voor de Biesbosch is gericht op het behouden van de diversiteit van typische Biesbosch landschappen (grienden, broekbossen, rietvelden en polders), de economische dragers afstemmen op de cultuurhistorische identiteit van de Biesbosch, het vergroten van de cultuurhistorische identiteit door vergroting van de beleving. Dit aspect cultuurhistorie is reeds besproken in hoofdstuk 4 van de toelichting.

Bij de ontwikkeling van het woongebied worden de waterkanten/rietvelden opnieuw ontworpen. Het kenmerkende aspect van het historische landschap blijft daarmee in tact. Vanaf de kern is er een belangrijke zichtrelatie met het open polderlandschap aan de zuidzijde en met de Amer vanaf de dijk. Die zichtrelaties blijven bestaan. Zie daarvoor hoofdstuk 2 van de toelichting van het bestemmingsplan.

Er is onderzoek (in opdracht van de raad) gedaan naar woningbouwlocaties in en direct (locaties stedelijke afweegbaar uit de Interim Omgevingsverordening) aan het dorp. Vanuit ruimtelijk perspectief is de belangrijkste reden dat de bestaande groene uitstraling van het dorp volledig wordt aangetast als rond de bestaande kern van Drimmelen een groot aantal woningen zouden worden gerealiseerd. Dit heeft niet enkel een negatieve invloed op de groene zone rond het dorp maar ook heeft op het omliggende landelijke poldergebied. Daar komt ook bij dat ten westen van het dorp gronden als Cultuurhistorisch Waardevol en Natuur Netwerk Brabant zijn aangeduid, dit betreft natuurgebied De Worp en verder naar het westen het Gat van de Ham. Het doel bij deze gronden is juist het behouden en versterken/uitbreiden van de natuur (staat tevens in coalitieakkoord). Genoemde kernkwaliteiten, cultuurhistorische waarde en de uitstraling in het groen, wil de gemeente Drimmelen behouden.

⁶ Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant

Figuur 3: Groene randen rondom Drimmelen

4.2 Omvang van de functie en de bebouwing

De keuze voor deze locatie kent verschillende redenen. In de Omgevingsverordening Noord-Brabant wordt het plangebied van De Rietlanden aangemerkt als bestaand stedelijk gebied (landelijke kern). Het realiseren van het plan De Rietlanden zou dus passen binnen de beleidslijn om inbreiding te verkiezen boven de uitbreiding van kernen. Zo blijft de openheid van het buitengebied het beste behouden. De locatie is momenteel in onbruik.

De Rietlanden ligt ingeklemd tussen dijken, de bestaande jachthaven en bedrijvigheid. Met een kwalitatief goed plan met aandacht voor een groene en veilige invulling zal dit geen landschappelijke verslechtering tot gevolg hebben. Daarnaast gaat het door de ligging om een duidelijk afgebakend gebied waardoor toekomstige uitbreidingen niet plaats kunnen vinden.

De Rietlanden is een gebied dat zich leent voor allerlei innovaties in de bouw zoals die in Brabant nog nergens toegepast zijn (energie, bouwmethoden, bouwen op en in nabijheid van water). Op deze locatie is hier veel ruimte voor, dit door de unieke ligging en omvang van de locatie aan het water en deels op landtongen. Innovaties en experimenten op het gebied van duurzaamheid, energie, waterveiligheid, klimaatadaptatie, natuurinclusief bouwen, bouwmethodes en grondstofgebruik zijn daardoor goed mogelijk en ook rendabeler. Bij kleinere gebieden worden plannen waarin de wens bestaat om veel innovaties toe te passen vaak onrendabel.

In vergelijking met andere plannen en locaties in de gemeente komt naar voren dat de capaciteit van boven- en ondergrondse infra (wegen en nuts) voor ontsluiting van het gebied al voldoende zijn, dit scheelt aanzienlijk in maatschappelijke kosten. Er is ook voldoende ruimte voor de gewenste calamiteitenroutes.

Regionaal ruimtelijk overleg bepaalt de woningbouwaantallen per gemeente en per kern in die gemeente. De Regio is inmiddels akkoord gegaan met zowel de aantallen als de programmering van het plan de Rietlanden. Het woningprogramma is nu randvoorwaardelijk om aantallen te kunnen halen die provincie verwacht. Als de gemeente Drimmelen in de Rietlanden bouwt, leveren men ook op andere plekken woningbouwplannen in of worden die verplaatst naar de langere termijn.

4.3 Effect op bestaande functies

Recreatie

De ligging van Drimmelen aan de Amer en vlak bij Nationaal Park De Biesbosch maakt het een aantrekkelijk gebied voor toeristen en recreanten. Dat Drimmelen hier op inspeelt is te zien aan de jachthaven die in 1968 is aangelegd en die net zo groot is als de gehele dorpskern. In 2004 is deze jachthaven in zuidelijke richting uitgebreid en is ten oosten daarvan een terrein aangelegd voor watersport-gebonden bedrijven. Door deze uitbreiding is het grondgebruik voor recreatie in oppervlakte nu groter dan het oppervlakte voor stedelijke bebouwing. Deze verhouding is tekenend voor het belang van recreatie en toerisme voor Drimmelen.

Naast de uitbreiding van het havengebied werd er aan de zuidoostkant van het terrein een camping gerealiseerd. In 2012 is deze camping gesloten en een groot deel hiervan maakt nu deel uit van de ontwikkellocatie voor De Rietlanden. Er zijn hier in het verleden plannen geweest voor de bouw van vakantiewoningen, maar dit plan heeft nooit doorgang gevonden.

De Rietlanden heeft momenteel al een bestemming voor recreatieve doeleinden. Momenteel ligt die bestemming er voor de realisatie van recreatiewoningen, die (nog) niet zijn gerealiseerd.

Het plan De Rietlanden omvat naast het bouwen van woningen ook de bouw van een hotel ter vervanging van de bestaande beachclub. Dit hotel zou passen bij de recreatieve functie die het gebied de afgelopen jaren kent. De omgeving kent veel recreatieve mogelijkheden, zoals Nationaal Park De Biesbosch en de jachthaven. De realisatie van een hotel sluit goed aan op deze activiteiten.

Agrarische sector

Sinds de inpoldering van het achterland van Drimmelen vanaf de middeleeuwen, is de agrarische sector in het buitengebied de belangrijkste grondgebruiker geweest. Vanwege de goede bodemvruchtbaarheid van de bodem is het gebied geschikt voor de akkerbouw, mits de gronden niet te nat zijn. Het buitengebied kent van oorsprong al een sterke afwisseling in agrarisch grondgebruik, wat ook na de ruilverkaveling is doorgezet. Tegenwoordig wordt er veel maïs en graan verbouwd. Ook is de grondgebonden veehouderij (agrarisch grasland) nog goed in het gebied vertegenwoordigd⁷.

In de omgevingsvisie van Drimmelen wordt dit deel van het agrarisch landschap gerekend tot het open zeekeigebied. Kenmerken hiervan zijn het grootschalige, open en rationele agrarische landschap enerzijds en een grillig verloop van dijken en kreken anderzijds. Bij nieuwe initiatieven wordt er vanuit de gemeente aangestuurd op de versterking van deze landschappelijke kenmerken..

Het plangebied van De Rietlanden is momenteel niet in agrarisch gebruik. Als het plan Rietlanden doorgang vindt, dan betekent dat waarschijnlijk dat er (voorlopig) geen woningbouw hoeft plaats te vinden op de agrarische gronden rondom de kern. Zo ontziet het plan de agrarische gronden en kan agrarische grond in agrarische handen blijven.

Water

In de waterparagraaf bijbehorend dit bestemmingsplan is gemotiveerd dat de waterbelangen niet in het geding zijn. Woningen worden op verhoogd peil gebouwd, er worden veiligheidsmaatregelen getroffen tegen hoog water en er worden zelfs 21 drijvende woningen mogelijk gemaakt. Er is genoeg ruimte voor de rivier, ook na de ontwikkeling. Dat komt omdat de Rietlanden niet in het stroomvoerend deel ligt. Woon- en verblijfsfuncties zijn geen vervuilende functies voor het milieu (water en natuur).

⁷ LGN 2022

4.4 Overige effecten

De effecten op luchtkwaliteit, milieu, veiligheid en gezondheid zijn reeds in hoofdstuk 4 van de plantoelichting verantwoord. Al met al kan op grond van dat hoofdstuk geconcludeerd worden dat de nieuw te realiseren omgeving zowel fysiek als mentaal de gezondheid van het gebied beschermt en bevordert.

5 Conclusie en afweging

Deze lagenbenadering geeft inzicht in de verschillende gebiedskarakteristieken en hun onderlinge verbondenheid. Het schetst een breed beeld: hoe is het gebied tot op de dag van vandaag gevormd en hoe past dat in de ontwikkeling naar de toekomst?

5.1 Identiteit van Drimmelen

De kern Drimmelen en haar omliggende gebieden danken hun ontstaansgeschiedenis aan de ligging langs de rivier. Deze rivier staat aan de basis van de bodemopbouw, hoogteligging, landschappelijke inrichting en de locatie van de bewoningskernen. Tot op de dag van vandaag maakt de rivier een belangrijk deel uit van de landschapsdynamiek en de identiteit van Drimmelen. Onderdeel van deze dynamiek zijn de uiterwaarden die een gecombineerde functie hadden voor de waterberging en -afvoer en als agrarisch grasland. De Rietlanden was lange tijd onderdeel van deze uiterwaarden. Een breuk in deze historische lijn is de uitbreiding van de jachthaven, waarbij de landschappelijke opbouw van het gebied ingrijpend veranderde. De Rietlanden werden kunstmatig opgehoogd en kreeg een recreatiebestemming. Hierbij verdween ook de natuurlijke functie die het gebied had als uiterwaard.

5.2 Toekomstige opgaven

Het ruimtelijk beleid van overheden moet zowel passen binnen deze gebiedsspecifieke kenmerken als aansluiten bij de maatschappelijke vraagstukken van nu. Dat betekent in het geval van Drimmelen dat er rekening gehouden dient te worden met de waterveiligheid van het gebied en tegelijkertijd ingezet moet worden op recreatie en waterbeleving. Daarnaast spelen ook vraagstukken rondom uitbreiding van woningbouw en het versterken van de ecologische structuren. Dit alles dient zoveel mogelijk aan te sluiten bij de landschappelijke opbouw, en te kijken of deze waar mogelijk zelfs versterkt kan worden.

5.3 Ontwikkeling De Rietlanden

De ontwikkeling van De Rietlanden draagt bij aan de maatschappelijke opgave voor meer woningbouw en meer voorzieningen, door invulling te geven aan de realisatie van woningen en een hotel. De waterbeleving staat in deze plannen centraal. Tegelijkertijd doen de plannen niet af aan de waterveiligheid en rivierwerking, omdat het plangebied geen watervoerende functie meer heeft en verhoogd wordt aangelegd. Het plangebied is aangewezen als bestaand stedelijk gebied (landelijke kern), waardoor woningbouw hier gezien kan worden als inbreiding. Door inbreiding worden buitengebieden ontlast van de woningbouwopgave, waardoor dit open (agrarisch) gebied deze landschappelijke waarde kan behouden.

